

ब.उ.शि.नं.३७००३१०२ आयुर्वेद सेवा कार्यक्रम सशर्त अनुदान

नेपालको संविधान २०७२को भाग ४ को धारा ५१) ज (को ७ मा 'नेपालको परम्परागत चिकित्सा पद्धतिको रूपमा रहेको आयुर्वेद, प्राकृतिक चिकित्सा र होमियोप्याथिक लगायतका स्वास्थ्य पद्धतिको संरक्षण र प्रवर्धन गर्ने' भनी प्राथमिकताका साथ उल्लेख गरिएको छ। संविधानका अनुसूचीहरूमा आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्साका विभिन्न आयामलाई महत्वपूर्ण स्थान दिइएको छ।

सोह्रौँ पञ्चवर्षीय योजनाको परिच्छेद ५ को स्वस्थ, शिक्षित र सिपयुक्त मानवपुर्जि निर्माण अन्तरगत ५.४ रूपान्तरणकारी रणनीति स्वास्थ्य तथा जनसंख्या) ५ (मा गुणस्तरीय, भरपर्दो तथा एकीकृत स्वास्थ्य प्रणालीको विकास गर्ने अवधारण अनुरूप आयुर्वेद लगायतका चिकित्सा प्रणालीलाई विकास र विस्तार गर्दै स्तरोन्नति गराउने उल्लेख छ। ५.५ प्रमुख कार्यक्रम स्वास्थ्य तथा जनसंख्या) १५ (को मानसिक तथा वैकल्पिक स्वास्थ्य सम्बन्धि कार्यक्रममा मानसिक स्वास्थ्य प्रवर्द्धनात्मक क्रियाकलाप सञ्चालन; नागरिक आरोग्य कार्यक्रमलाई संघ संस्था, सहकारी र समुदायसँगको समन्वयमा बडा तथा समुदायस्तर सम्म विस्तार; 'मेरो स्वास्थ्य -मेरो जिम्मेवारी' अभियानलाई समुदायस्तर सम्म विस्तार; मनोरञ्जन केन्द्र, योग केन्द्रहरू मार्फत जेष्ठ नागरिकको शारीरिक, मानसिक तथा आध्यात्मिक स्वस्थताको प्रवर्द्धन गर्ने उल्लेख छ।

यस सन्दर्भमा प्रदेश अन्तर्गत आयुर्वेद संस्थाहरूमा संघिय सशर्त अनुदानबाट यस आ.व.मा सञ्चालन हुने देहाय बमोजिमका कार्यक्रमहरूको गुणस्तरीय सञ्चालन, व्यवस्थापकीय पक्षको सुधार तथा कार्यक्रम सञ्चालनमा एकरूपता ल्याउन यो मार्गदर्शन तयार पारीएको छ।

१) कार्यक्रमको नाम: औषधि खरिद

परिचय	गुणस्तरीय औषधि र स्वास्थ्य सामग्रीको सहज तथा प्रभावकारी आपूर्ति एवं उपयोगलाई सुनिश्चित गर्दै आयुर्वेद स्वास्थ्य संस्थाहरूमा सेवा लिन आउने सेवाग्राहीलाई तोकिएका औषधि निःशुल्क रूपमा निरन्तर उपलब्ध गराउने उद्देश्यले यो कार्यक्रम राखिएको हो।
उद्देश्य	निःशुल्क अत्यावश्यक औषधिहरूको उपलब्धता सुनिश्चित गर्ने। स्थानीय तहमा देखिनैरोगहरूको प्राथमिकता अनुसार निरन्तर व्यवस्था हुने गरि आवश्यक आयुर्वेद औषधि खरिद गर्ने। निःशुल्क औषधि सहितको सेवा निरन्तर प्रवाह गर्ने।
अपेक्षित प्रतिफल	अत्यावश्यक औषधि सहितको सेवा नियमित उपलब्ध हुनेछ।
सन्चालन प्रकृया	संचालन गर्ने निकाय: प्रदेश मातहतका आयुर्वेद स्वास्थ्य संस्थाहरू। संचालनविधि: आयुर्वेद स्वास्थ्य संस्थाको विरामी तथ्यांक अनुसार खरिद गर्ने आयुर्वेद औषधिको प्राथमिकता एवं परिमाण निर्धारण गर्ने। यस शिर्षकबाट निशुल्क वितरण गरिने आयुर्वेद औषधिहरू, पूर्वकर्म/पञ्चकर्म(लगायत कार्यक्रमका लागि औषधि खरिद गर्ने। औषधि खरिद गर्दा अनुसूची ६ अनुसारका निःशुल्क वितरण गरिने अत्यावश्यक आयुर्वेद औषधिहरूको मिति २०७४।७।२३ को स्वीकृत सूची) २३वटा (अनुसारका औषधि खरिद गर्नुपर्नेछ। सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ तथा सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ बमोजिम खरिद इकाइ गठन

	गरी प्राप्त बजेटको परिधीभित्र रहि प्रचलित कानून बमोजिम गर्ने। यसरी औषधी खरिद गर्दा उपलब्ध भएसम्म WHO-GMP Guideline औषधी उत्पादन कुशल अभ्यास प्रमाणीकरण गरिएको उद्योगबाट उत्पादित औषधीलाई प्राथमिकता दिई खरिद गर्ने। सम्भव भए सम्म सिंहदरबार वैद्यखाना विकास समितिबाट उत्पादित अत्यावश्यक औषधिहरूलाई प्राथमिकतामा राखि खरिद गर्ने। खरिद गरिने औषधिको औषधि व्यवस्था विभागमा दर्ता भई नविकरण समेतभएको उत्पादन अनुज्ञा पत्र र बजार विक्रिवितरण प्रमाण पत्र अनिवार्य रूपमा पेश गर्नु पर्नेछ। अनुसूचि ७ बमोजिमको गुणस्तर परिक्षण प्रतिवेदन र चूर्ण औषधीहरूको हकमा मान्यता प्राप्त औषधी परिक्षण प्रयोगशालाबाट microbial testcomply भएको प्रमाणपत्र र औषधी दाखिला प्रतिवेदनको छायाँप्रति सहित औषधी दाखिला भएको मितिले १ महिनाभित्र आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा विभागमा अनिवार्य रूपमा पठाउनुपर्नेछ। औषधि खरिद गर्दा गुणस्तरपरिक्षणगरीरेकर्डअद्यावधिकहुनुपर्नेछ। औषधिकोगुणस्तरपरीक्षणअनुसूची७मातोकिएबमोजिमहुनेछ। खरिद सम्बन्धमा अनुसूचि ९ बमोजिम को फारम भरि अद्यावधिक गर्नुपर्ने छ। लक्षितद समूह: सेवाग्राहीहरू। कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्ने समय: कार्ययोजना अनुसार।
बजेट बाँडफाँड	बजेट अख्तियारीमा भए बमोजिम।
सन्दर्भ सामाग्री	निर्देशिका, कार्यविधि, मापदण्ड आदि तथा अन्य प्रचलित ऐन नियम।

२) कार्यक्रमको नाम: जेष्ठ नागरिकको लागि स्वास्थ्य प्रवर्धन सेवा कार्यक्रम

परिचय	आयुर्वेद स्वास्थ्य संस्थाहरूमा सेवा लिन आउने जेष्ठ नागरिक सेवाग्राहीहरूको पहिचान गरी नियमित रूपमा स्वास्थ्य जाँच तथा प्रवर्धन गर्नको कार्यक्रम राखिएको हो।
उद्देश्य	जेष्ठ नागरिकहरूको शारीरिक जाँच गरी रसायन चिकित्सा र योगको माध्यमबाट स्वास्थ्य संरक्षण, प्रवर्धन र उचित परामर्श दिने।
अपेक्षित प्रतिफल	जेष्ठ नागरिकहरूले नियमित रूपमा आवश्यक सेवा एवं औषधोपचार प्राप्त गर्नेछन्। योग तथा उपयुक्त आहारविहार अपनाएर जीवनशैली परिवर्तन गरी स्तरीय जीवनयापन गर्न सक्नेछन्। रसायन औषधिहरूको प्रयोगबाट जेष्ठ नागरिकहरूको स्वास्थ्य संरक्षण र प्रवर्धन भएको हुनेछ
सन्चालन प्रकृया	कार्यक्रम संचालन गर्ने निकाय: प्रदेश मातहतका आयुर्वेद स्वास्थ्य संस्थाहरू। संचालन विधि: आयुर्वेद स्वास्थ्य संस्थाहरूमा सेवा लिन आउने जेष्ठ नागरिकसेवाग्राहीको पहिचान गरी नियमित रूपमा स्वास्थ्य जाँच गर्ने। आचार रसायन, आहार-विहार, व्यायाम, योग तथा पूर्वपञ्चकर्म विधिको आधारमा सेवा प्रदान गर्न आवश्यकतोकिए बमोजिमका औषधिहरू बजेट शिर्षकमा व्यवस्था भए बमोजिमको बजेटको परिधि भित्र रहि औषधी खरिद गर्ने। समुदायमास्वास्थ्यसेवाबाटबञ्चित, आर्थिक रूपले विपन्न वर्गका जेष्ठ नागरिकहरूका लागि काम गरिरहेका स्थानीय संघ संस्थाहरू, बृद्धाश्रम, योग केन्द्रहरूसंग समेत समन्वय गर्न सकिनेछ। कार्यक्रमको अभिलेख अनुसूची ३ बमोजिम अद्यावधिक राख्नु पर्ने छ।

	यसकार्यक्रमकोप्रतिवेदनतोकिएकोठांचामायस विभागमा पठाउनुपर्नेछ। कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्ने समय: कार्यालय समयमा नियमित रूपमा। लक्षित समूह: जेष्ठ नागरिकहरु।
बजेट बाँडफाँड	बजेट शिर्षकमा व्यवस्थाभए पश्चात तोकिए बमोजिमका औषधीखरिद गर्ने।
सन्दर्भ सामाग्री	निर्देशिका, कार्यविधि, मापदण्ड आदि तथा अन्य प्रचलित ऐन नियम।

४ पंचकर्म/पूर्वकर्म कार्यक्रम

परिचय	पूर्वकर्म कार्यक्रमका माध्यमबाट आयुर्वेद स्वास्थ्य संस्थाहरुमा आउने सेवाग्राहीहरुको उपचार तथा स्वास्थ्य प्रवर्धन गर्न यो कार्यक्रम संचालन गरिएको हो।
उद्देश्य	आयुर्वेद स्वास्थ्य संस्थाहरुमा आउने सेवाग्राहीहरुको जाँच गरी पूर्वकर्मको माध्यमबाट आवश्यक उपचार, स्वास्थ्य संरक्षण, प्रवर्धन गर्ने।
अपेक्षित प्रतिफल	यस सेवाबाट बिरामीहरु तथा सेवाग्राहीहरुको आवश्यक उपचार, स्वास्थ्य संरक्षण, प्रवर्धन र पुनर्स्थापनामा सघाउ पुग्नेछ।
सन्चालन प्रकृया	कार्यक्रम संचालन गर्ने निकाय: प्रदेश मातहतका आयुर्वेद स्वास्थ्य संस्थाहरु। संचालन विधि: आयुर्वेद स्वास्थ्य संस्थाहरुमा आएका सेवाग्राहीलाई स्वास्थ्य जाँच गरिसमस्याको पहिचान गरी आवश्यकता अनुसार पूर्वकर्म सेवाका लागि सिफारिस गर्ने। पंचकर्म अन्तर्गत पूर्वकर्मको रूपमा स्नेहन, स्वेदन, शिरोधारा, कटीवस्ति, ग्रीवावस्ति, नस्य आदि आवश्यकतानुसार संचालन गर्ने। स्वेदन कर्म को लागि अनुसूची २ बमोजिम का द्रव्य रोगानुसार प्रयोग गर्ने। पूर्वपञ्चकर्म कार्यक्रम संचालन भएका आयुर्वेद स्वास्थ्य संस्थाहरुमा सेवा प्रयोजनका लागि अनुसूची १ मा तोकिए बमोजिमको फाराम भर्ने। कार्यक्रम संचालन गर्न आवश्यक जनशक्ति सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ तथा सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ बमोजिम प्राप्त बजेटको परिधि भित्र रहि यस आ.व.को लागि आवश्यकता अनुसार १ महिला र १ पुरुष गरी जम्मा २ जना अभ्यंगकर्तासंग अनुसूचि ५ बमोजिमको कार्य विवरण अनुसारका कार्य गर्नेगरी सेवाकारार गर्ने। लक्षित समूह: आयुर्वेद संस्थाहरुमा उपचारार्थ आएका सेवाग्राहीहरु। कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्ने समय: कार्यालय संचालन रहने समयमा नियमित रूपमा।
बजेट बाँडफाँड	४, ८०, ०००।) —सेवाकारार (र बचत रकम संचालन तथा व्यवस्थापनमा खर्च गर्ने। औषधीको हकमा औषधी खरिद शिर्षकबाट व्यवस्था गर्ने।
सन्दर्भ सामाग्री	निर्देशिका, कार्यविधि, मापदण्ड आदि तथा अन्य प्रचलित ऐन नियम।

५ विद्यालय आयुर्वेद तथा योग शिक्षा कार्यक्रम

परिचय	स्वस्थवृत्त) दिनचर्या, ऋतुचर्या, आहारविहार आदी(, सद्वृत्त, आचार रसायन, जीवनशैलीसम्बन्धी सचेतना तथा स्थानीयस्तरमा प्राप्त हुने जडिबुटीको उपयोगिता बारे जानकारी गराउन र योगको बारेमा जानकारी दिनुका साथै योगका विभिन्न क्रियाकलापहरुको अभ्यास गराउन विद्यालय आयुर्वेद स्वास्थ्य तथा योग शिक्षा
-------	--

	कार्यक्रम राखीएको हो।
उद्देश्य	स्वस्थवृत्त (दिनचर्या, ऋतुचर्या, आहार, विहार आदि), स्वस्थ जीवनशैली सम्बन्धी सचेतना गराउने। योगको बारेमा जानकारी दिने तथा योगका विभिन्न क्रियाकलापहरूको अभ्यास गराउने। घर बरिपरीका जडिबुटि र यिनको उपयोगको सम्बन्धमा सामान्य जानकारी गराउने।
अपेक्षित प्रतिफल	स्वस्थवृत्त (दिनचर्या, ऋतुचर्या, आहार, विहार आदि), स्वस्थ जीवन शैली सम्बन्धी सचेतना प्राप्त भई स्वस्थ समाज निर्माण भएको हुनेछ। स्थानीयस्तरमा प्राप्त हुने जडिबुटीको उपयोगिता बारे जानकारी भई विद्यालय परिसर तथा आफ्नो घरवरिपरिपनि रोप्न प्रोत्साहित हुनेछन्। स्वस्थ जीवनका लागि योगको महत्व बारेमा जानकारी प्राप्त भई योगअभ्यास आफूले पनि गर्ने र अरुलाई पनि सिकाउने छन्।
सन्चालन प्रकृया	सञ्चालन गर्ने निकाय: प्रदेश मातहतका आयुर्वेद स्वास्थ्य संस्थाहरू। संचालन विधी: विद्यालय आयुर्वेद तथा योग शिक्षा कार्यक्रम संचालनका लागि सम्बन्धित विद्यालयबाटप्रतिवदता पत्र लिई दुई वटामाध्यामिक विद्यालय छनौट गर्ने। प्रत्येक विद्यालयका प्रधानाध्यापक, स्वास्थ्य तथा शारिरीक शिक्षा विषयका शिक्षक, नर्सिङ कर्मचारी(विद्यालय नर्सिङ कार्यक्रम संचालन भएको विद्यालयको हकमा (समेत प्रति विद्यालय कम्तिमा चारजना शिक्षक / शिक्षिकालाई विभागले तयार गरेको Modu l e For Ayurveda and Yoga Education at Schoo l मा आधारित रहि ५ दिनेतालिमकार्यक्रम संचालन गर्ने। तालिम प्रदान गरिएका विद्यालयकासम्बन्धित शिक्षक/शिक्षिका मार्फत नियमित रूपमा हप्तामा कम्तिमा १ कक्षाका दरलेउल्लेखित मोड्युलमा आधारित रहि कार्यक्रम संचालन गर्ने। त्यसका लागि विद्यालयमा नियमित समय छुट्याउन विद्यालय व्यवस्थापन समितिसंग छलफल गरि पहल गर्ने। विद्यार्थिहरू माझ योगाभ्यास प्रतिस्पर्धा गराइ उत्कृष्ट विद्यार्थिलाई प्रोत्साहन गर्न सकिने छ। सम्बन्धित कार्यालयको एक जना प्राविधिक कर्मचारीलाईफोकल पर्सनतोक्ने। उक्त फोकल पर्सन वा कार्यालय प्रमुखलेत्रैमासिक रूपमा विद्यालय योग शिक्षा कार्यक्रम संचालन भएको साथैआयुर्वेद तथा वैकल्पिक विभागले छनौट गरि कार्यक्रम संचालनगरिसकेका विद्यालयहरू समेतको अनुगमन, निरिक्षण तथा समन्वय गरि विभागमा अनिवार्य रूपमा प्रतिवेदन पठाउने।
बजेट बाँडफाँड	बजेट शिर्षकमा व्यवस्था भए पश्चात कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।
सन्दर्भ सामाग्री	Modu l e for Ayurveda and Yoga Education at Schoo l तथा अन्य प्रचलित ऐन नियम।

६ कार्यक्रमको नाम: प्रयोगशाला संचालन)अन्य सेवा शुल्क समेत

परिचय	प्रयोगशाला संचालन भैरहेका जिल्लास्थित संस्थाका लागिआवश्यक स्थायी कर्मचारीको दरवन्दि नभएकाले सेवा करारमा आवश्यक कर्मचारी व्यवस्थापन गरि प्रयोगशाला सेवा सुचारु गर्न यो कार्यक्रम राखिएको छ।
उद्देश्य	प्रभावकारी एवं सुलभ निदान तथा उपचार व्यवस्थापनका लागि प्रयोगशाला सेवा संचालन गर्ने।
न्यूनतम शैक्षिक योग्यता	ल्याव टेक्निसियन: मान्यता प्राप्त शैक्षिक संस्थाबाट मे.ल्या.टे.विषयमा प्रविणता प्रमाणपत्र तह)सि.एम.एल.टी(.उतिर्ण गरि नेपाल स्वास्थ्य व्यवसायी परिषदमा B C l assनिदान समूहमा दर्ता भएको

	हुनु पर्ने।
अपेक्षित प्रतिफल	प्रभावकारी रोग निदानको माध्यमबाट सेवा प्रभावकारीता अभिवृद्धि भएको हुनेछ।
सन्चालन प्रकृया	सञ्चालन गर्ने निकाय:प्रदेशमातहतका आयुर्वेद स्वास्थ्य संस्था। सञ्चालन गर्ने विधि: रोगनिदानको लागि नियमित रूपमा प्रयोगशाला परिक्षणको व्यवस्था मिलाउने। विद्यमान प्रशासनिक, आर्थिक ऐन तथा नियमावली अनुसारको प्रकृया अपनाइ यस आ.व.को लागि सेवा करारमा लिइने पदको कार्य विवरण तयार गर्ने। विषयगत कार्यमा कम्तिमा १ वर्षको अनुभव भएका व्यक्तिलाई प्राथमिकता दिने सेवा करार सम्झौता भएका कर्मचारीको नियमित मुल्यांकन र अनुगमन गर्ने।
बजेट बाँडफाँड	जनशक्ति पारिश्रमिकबजेट अख्तियारीमा व्यवस्था भए बमोजिम।जनशक्ति व्यवस्थापनका लागि प्रदेशबाट बजेट सुनिश्चितता भएको खण्डमा प्रयोगशाला सामग्री लगायतमा खर्च गर्न सकिने।
सन्दर्भ सामाग्री	निर्देशिका, कार्यविधि, मापदण्ड आदि तथा अन्य प्रचलित ऐन नियम।

७ कार्यक्रमको नाम:नागरिक आरोग्य सेवा केन्द्र तथा अभियान संचालनार्थ

परिचय	नागरिकलाई शारीरिक व्यायाम, योग र आरोग्य सेवाको विस्तार तथा स्वच्छ र सन्तुलित आहारमा जोड दिई स्वस्थ जीवनशैली अपनाउन अभिप्रेरित गरिने नेपाल सरकारको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम अनुसारस्थानीय तहसंगको सहकार्य र आम नागरिकको सहभागितामानागरिक आरोग्य सेवा केन्द्र तथा अभियान संचालनार्थ यो कार्यक्रम राखिएको हो।
उद्देश्य	“मेरो स्वास्थ्य, मेरो जिम्मेवारी ”को मूल मर्ममा रहि आफ्नो र समुदायको स्वास्थ्यको जिम्मेवारी बोध गरि स्थानीय तहमा स्वस्थ जीवनशैली अवलम्बनका लागि अभियानमूलक कार्यक्रमका रूपमा नागरिक आरोग्य सेवा केन्द्र तथा नागरिक आरोग्यअभियान संचालन गर्ने।
अपेक्षित प्रतिफल	नागरिकहरु आफ्नो र समुदायको स्वास्थ्य प्रति सचेत भएको हुनेछन। स्वस्थ जीवनशैली अवलम्बनको माध्यम बाट नागरिकको स्वास्थ्य प्रवर्धन भएको हुनेछ। विभिन्न सन्ने तथा नसन्ने रोगहरु न्यूनीकरण गर्न सघाउ पुग्नेछ।
सन्चालन प्रकृया	कार्यक्रम संचालन गर्ने निकाय:नागरिक आरोग्य सेवा केन्द्र मार्फत। संचालन विधि: स्थानीय तह संगको समन्वयमा नागरिक आरोग्य अभियान संचालन गर्ने। औषधालयहरू रहेका पालिकाहरूमा गठन भएको समिति मार्फत अभियान संचालन गर्न सहजिकरण गरि नागरिक आरोग्य अभियान संचालन गर्ने गराउने। नागरिकआरोग्य सेवा केन्द्र तथा नागरिक आरोग्य अभियान संचालन गर्न आयुर्वेद प्राविधिक अभियानकर्ताका लागि अनुसूची १० मा तोकिए बमोजिमका कार्य विवरण अनुसारको कार्य सम्पादन गर्न यस आ.व.को लागि करार सम्झौता गर्ने। नागरिक आरोग्य अभियान लगायतका सेवाको समूचित व्यवस्था सम्बन्धित स्थानीय तहको समन्वयमा गर्नुपर्ने छ। अनुगमन कार्य संघ, प्रदेश तथा स्थानियतहबाट गरिनेछ। प्रदेश सरकार मातहतका जिल्ला स्तरीय आयुर्वेद स्वास्थ्य संस्था

	र स्थानीयतहबाट कार्यक्रम समन्वय हुने छ । नागरिक आरोग्य अभियानमा गर्ने कार्यहरूः नागरिकआरोग्यअभियान सञ्चालन भएको स्थानीयतह, स्थानीय तहमा भएका स्वास्थ्य संगसम्बन्धित अन्य संघ सस्था र वडा कार्यालयसँग समन्वय गर्दै स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रममा सहभागिता जनाउने। स्वस्थ जीवनशैली, योग तथा जडिबुटी सम्बन्धी जानकारी स्थानीय विद्यालय र समुदायलाई दिने। नागरिक आरोग्य समिति र समुह समेतको सहयोगमा विद्यार्थी, शिक्षक, जनप्रतिनिधि, नागरिक समाज लगाएतको सहभागितामामा नागरिक आरोग्य अभियान संचालन गर्ने। उक्त अभियानमा विभागबाट प्राप्त भएको प्रश्रवलीहरूका आधारमा समुदायको तथ्याङ्क संकलन तथा जीवनशैली परिक्षण गर्ने। स्थानीयरूपमा वा जिल्लामा क्रियाशील योग समुहको सहयोगमा माग र आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित पालिकाको समन्वयमा योग साधना तथा ध्यान शिविर संचालन गर्ने। जिल्ला मार्फत प्राप्त नागरिक आरोग्य अभियानसंग सम्बन्धित पुस्तक, पम्पलेट, ब्रोसर तथा हाते पुस्तिका लगायतका सूचनामूलक सामाग्रीहरू सम्बन्धित व्यक्ति, समुदाय तथा विद्यालयमा वितरण गर्ने। प्रत्येक महिनाको कार्य तालिका बनाई त्यसको आधारमा कार्यहरू सम्पादन गर्ने। तोकिए बमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने।
बजेट बाँडफाँड	प्राप्त बजेटबाट प्रति नागरिक आरोग्य सेवा केन्द्रको लागि जनशक्ति व्यवस्थापनको लागि रु.३, ६०, ०००।- र बचत रकमबाट नागरिक आरोग्य अभियान सञ्चालन गर्न सम्बन्धित नागरिक आरोग्य सेवा केन्द्रलाईखर्च उपलब्ध गराउने। स्थानीय तहको खर्चबाट) का.स.र अभ्यङ्गकर्ता(थप जनशक्ति समेत व्यवस्था गर्न सकिने छ। अभियान संचालनको लागि केन्द्र संख्या अनुसूचि ११ बमोजिम हुने।
सन्दर्भ सामाग्री	नागरिक आरोग्य कार्यक्रम संचालन निर्देशिका-२०७६, यसै मार्गदर्शन, निर्देशिका, कार्यविधि, मापदण्ड आदि तथा अन्य प्रचलित ऐन नियम।

लुम्बिनी अंचल आयुर्वेद औषधालय (लुम्बिनी आयुर्वेद चिकित्सालय, रुपन्देही) का लागि अस्पताल सुदृढीकरण खर्च

परिचय	आयुर्वेदचिकित्सालयको प्रभावकारी संचालन तथा व्यवस्थापनको माध्यमबाट सेवा विस्तार तथा गुणस्तरीय आयुर्वेद स्वास्थ्य सेवा प्रवाहका लागि यो कार्यक्रम राखिएको हो।
उद्देश्य	आयुर्वेद चिकित्सालयको सेवा विस्तार तथा गुणस्तरीय सेवा प्रवाहमा प्रभावकारीता अभिवृद्धि गर्ने।
अपेक्षित प्रतिफल	आयुर्वेद चिकित्सालयको सेवा विस्तार तथा सेवाप्रवाह व्यवस्थित भै सेवाग्राहिहरूले गुणस्तरीय आयुर्वेद सेवा प्राप्त गरेका हुनेछन्।
सन्चालन प्रकृया	संचालन गर्ने निकायः लुम्बिनी अंचल आयुर्वेद औषधालय) लुम्बिनी आयुर्वेद चिकित्सालय(रुपन्देही संचालन विधिः चिकित्सालयलाई अस्पताल सुदृढीकरण खर्च शिर्षकमा विनियोजित रकम मध्येबाट चिकित्सालयले तपशील बमोजिम गर्ने। श्रावण महिना भित्र चिकित्सालयको संचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी आवश्यकता पहिचान गर्ने आवश्यकता पहिचान पश्चात भाद्र महिना भित्र अस्पताल सुदृढीकरण खर्चसम्बन्धी बजेट बाँडफाँडको कार्ययोजना आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा विभागसंगको समन्वय एवं परामर्शमा अनिवार्य रूपमा स्वीकृत गराउने। स्वीकृत कार्यक्रम तथा बजेट बाँडफाँड कार्ययोजना बमोजिम प्रचलित ऐन नियमको परिधी भित्र रहि बजेट कार्यान्वयन गर्ने।

	बजेट कार्यान्वयन सम्बन्धी त्रैमासिक प्रगति प्रतिवेदन अनिवार्य रूपमा आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा विभागमा पठाउने। कार्यक्रमको अनुगमन तथा समन्वय आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा विभागबाट हुनेछ।
बजेट बाँडफाँड	विभागसंगको समन्वय एवं परामर्शमा स्वीकृत बजेट बाँडफाँड कार्य योजना बमोजिम।
सन्दर्भ सामाग्री	कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्ययोजना, मापदण्ड तथा अन्य प्रचलित ऐन नियम।

गण्डकी अंचल आयुर्वेद औषधालय)गण्डकी आयुर्वेद औषधालय (कास्कीका लागि अस्पताल सञ्चालन तथा सुदृढीकरण

परिचय	आयुर्वेद औषधालयको प्रभावकारी संचालन तथा व्यवस्थापनको माध्यमबाट सेवा विस्तार तथा गुणस्तरीय आयुर्वेद स्वास्थ्य सेवा प्रवाहका लागि यो कार्यक्रम राखीएको हो।
उद्देश्य	आयुर्वेद औषधालयको सेवा विस्तार तथा गुणस्तरीय सेवा प्रवाहमा प्रभावकारीता अभिवृद्धि गर्ने।
अपेक्षित प्रतिफल	आयुर्वेद औषधालयको सेवा विस्तार तथा सेवा प्रवाह व्यवस्थित भै सेवाग्राहिहरूले गुणस्तरीय आयुर्वेद सेवा प्राप्त गरेका हुनेछन्।
सन्चालन प्रकृया	संचालन गर्ने निकाय: गण्डकी अंचल आयुर्वेद औषधालय) गण्डकी आयुर्वेद औषधालय (कास्की संचालन विधि: औषधालयलाई अस्पताल सञ्चालन तथा सुदृढीकरण खर्च शिर्षकमा विनियोजित रकम मध्येबाट औषधालयले तपशील बमोजिम गर्ने। श्रावण महिना भित्र औषधालयको संचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी आवश्यकता पहिचान गर्ने। आवश्यकता पहिचान पश्चात भाद्र महिना भित्र अस्पताल सञ्चालन तथा सुदृढीकरण खर्च सम्बन्धी बजेट बाँडफाँडको कार्ययोजना आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा विभागसंगको समन्वय एवं परामर्शमा अनिवार्य रूपमा स्वीकृत गराउने। स्वीकृत कार्यक्रम तथा बजेट बाँडफाँड कार्ययोजना बमोजिम प्रचलित ऐन नियमको परिधी भित्र रहि बजेट कार्यान्वयन गर्ने। बजेट कार्यान्वयन सम्बन्धी त्रैमासिक प्रगति प्रतिवेदन अनिवार्य रूपमा आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा विभागमा पठाउने। कार्यक्रमको अनुगमन तथा समन्वय आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा विभागबाट हुनेछ।
बजेट बाँडफाँड	विभागसंगको समन्वय एवं परामर्शमा स्वीकृत बजेट बाँडफाँड कार्य योजना बमोजिम।
सन्दर्भ सामाग्री	कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्ययोजना, मापदण्ड तथा अन्य प्रचलित ऐन नियम।

प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्सालय, कैलाली आयुर्वेद चिकित्सालय संचालन खर्च

परिचय	आयुर्वेद चिकित्सालयको प्रभावकारी संचालन तथा व्यवस्थापनको माध्यमबाट सेवा विस्तार तथा गुणस्तरीय आयुर्वेद स्वास्थ्य सेवा प्रवाहका लागि यो कार्यक्रम राखीएको हो।
उद्देश्य	आयुर्वेद चिकित्सालयको सेवा विस्तार तथा गुणस्तरीय सेवा प्रवाहमा प्रभावकारीता अभिवृद्धि गर्ने।
अपेक्षित प्रतिफल	आयुर्वेद चिकित्सालयको सेवा विस्तार तथा सेवा प्रवाह व्यवस्थित भै सेवाग्राहिहरूले गुणस्तरीय आयुर्वेद सेवा प्राप्त गरेका हुनेछन्।
सन्चालन प्रकृया	संचालन गर्ने निकाय: प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्सालय, कैलाली संचालन विधि: चिकित्सालयलाई आयुर्वेद चिकित्सालय संचालन खर्चमा विनियोजित रकम मध्येबाट

	चिकित्सालयले तपशील बमोजिम गर्ने। श्रावण महिना भित्र चिकित्सालयको संचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी आवश्यकता पहिचान गर्ने आवश्यकता पहिचान पश्चातभाद्र महिना भित्र आयुर्वेद चिकित्सालय संचालन खर्च सम्बन्धी बजेट बाँडफाँडको कार्ययोजना आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा विभागसंगको समन्वय एवं परामर्शमा अनिवार्य रूपमा स्वीकृत गराउने। स्वीकृत कार्यक्रम तथा बजेट बाँडफाँड कार्ययोजना बमोजिम प्रचलित ऐन नियमको परिधी भित्र रहि बजेट कार्यान्वयन गर्ने। बजेट कार्यान्वयन सम्बन्धी त्रैमासिक प्रगति प्रतिवेदन अनिवार्य रूपमा आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा विभागमा पठाउने। कार्यक्रमको अनुगमन तथा समन्वय आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा विभागबाट हुनेछ।
बजेट बाँडफाँड	विभागसंगको समन्वय एवं परामर्शमा स्वीकृत बजेट बाँडफाँड कार्य योजना बमोजिम।
सन्दर्भ सामाग्री	कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्ययोजना, मापदण्ड तथा अन्य प्रचलित ऐन नियम।

प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्सालय विजौरी, अस्पताल संचालन तथा व्यवस्थापन खर्च

परिचय	प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्सालयको प्रभावकारी संचालन तथा व्यवस्थापनको माध्यमबाट गुणस्तरीय आयुर्वेद स्वास्थ्य सेवा प्रवाहका लागि यो कार्यक्रम राखीएको हो।
उद्देश्य	प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्सालयको सेवा प्रवाहमा गुणस्तरीयता र प्रभावकारीता अभिवृद्धि गर्ने।
अपेक्षित प्रतिफल	प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्सालयहरूको सेवा प्रवाह व्यवस्थित भै सेवाग्राहिहरूले गुणस्तरीय आयुर्वेद सेवा प्राप्त गरेका हुनेछन्।
सन्चालन प्रकृया	संचालन गर्ने निकाय: प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्सालय संचालन विधि: चिकित्सालयलाई आयुर्वेद चिकित्सालय संचालन तथा व्यवस्थापन खर्चमा विनियोजित रकम मध्येबाट चिकित्सालयले तपशील बमोजिम गर्ने। श्रावण महिना भित्र चिकित्सालयको संचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी आवश्यकता पहिचान गर्ने आवश्यकता पहिचान पश्चातभाद्र महिना भित्र आयुर्वेद चिकित्सालय संचालन खर्च सम्बन्धी बजेट बाँडफाँडको कार्ययोजना आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा विभागसंगको समन्वय एवं परामर्शमा अनिवार्य रूपमा स्वीकृत गराउने। स्वीकृत कार्यक्रम तथा बजेट बाँडफाँड कार्ययोजना बमोजिम प्रचलित ऐन नियमको परिधी भित्र रहि बजेट कार्यान्वयन गर्ने। बजेट कार्यान्वयन सम्बन्धी त्रैमासिक प्रगति प्रतिवेदन अनिवार्य रूपमा आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा विभागमा पठाउने। कार्यक्रमको अनुगमन तथा समन्वय आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा विभागबाट हुनेछ।
बजेट बाँडफाँड	विभागसंगको समन्वय एवं परामर्शमा स्वीकृत बजेट बाँडफाँड कार्य योजना बमोजिम।
सन्दर्भ सामाग्री	कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्ययोजना, मापदण्ड तथा अन्य प्रचलित ऐन नियम।

भेरी अंचल आयुर्वेद औषधालय प्रदेश (प्रदेश आयुर्वेद अस्पताल तथा अनुसन्धान केन्द्र, सुर्खेत) लागि अस्पताल सुदृढीकरण खर्च

परिचय	आयुर्वेद अस्पतालको प्रभावकारी संचालन तथा व्यवस्थापनको माध्यमबाट सेवा विस्तार तथा गुणस्तरीय
-------	--

	आयुर्वेद स्वास्थ्य सेवा प्रवाहका लागि यो कार्यक्रम राखीएको हो।
उद्देश्य	आयुर्वेद अस्पतालको सेवा विस्तार तथा गुणस्तरीय सेवा प्रवाहमा प्रभावकारीता अभिवृद्धि गर्ने।
अपेक्षित प्रतिफल	आयुर्वेद अस्पतालको सेवा विस्तार तथा सेवाप्रवाह व्यवस्थित भै सेवाग्राहिहरूले गुणस्तरीय आयुर्वेद सेवा प्राप्त गरेका हुनेछन्।
सन्चालन प्रकृया	संचालन गर्ने निकाय: प्रदेश आयुर्वेद अस्पताल तथा अनुसन्धान केन्द्र संचालन विधि: प्रदेश आयुर्वेद अस्पताल तथा अनुसन्धान केन्द्रलाई अस्पताल सुदृढिकरण खर्चमाबिनियोजित रकम मध्येबाट केन्द्रले तपशील बमोजिम गर्ने। श्रावण महिना भित्र केन्द्रको संचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी आवश्यकता पहिचान गर्ने। आवश्यकता पहिचान पश्चातभाद्र महिना भित्र केन्द्र सुदृढिकरण खर्च सम्बन्धी बजेट बाँडफाँडकोकार्ययोजना आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा विभागसंगको समन्वय एवं परामर्शमा अनिवार्य रूपमास्वीकृत गराउने। स्वीकृत कार्यक्रम तथा बजेट बाँडफाँड कार्ययोजना बमोजिम प्रचलित ऐन नियमको परिधी भित्र रहि बजेट कार्यान्वयन गर्ने। बजेट कार्यान्वयन सम्बन्धी त्रैमासिक प्रगति प्रतिवेदन अनिवार्य रूपमा आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा विभागमा पठाउने। कार्यक्रमकोअनुगमन तथा समन्वय आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा विभागबाट हुनेछ।
बजेट बाँडफाँड	विभागसंगको समन्वय एवं परामर्शमास्वीकृत बजेट बाँडफाँड कार्य योजना बमोजिम।
सन्दर्भ सामाग्री	कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्ययोजना, मापदण्ड तथा अन्य प्रचलित ऐन नियम।

प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्सालय, लखनपुर, झापा अस्पताल संचालन खर्च

परिचय	आयुर्वेद चिकित्सालयको प्रभावकारी संचालन तथा व्यवस्थापनको माध्यमबाट सेवा विस्तार तथा गुणस्तरीय आयुर्वेद स्वास्थ्य सेवा प्रवाहका लागि यो कार्यक्रम राखीएको हो।
उद्देश्य	आयुर्वेद चिकित्सालयको सेवा विस्तार तथा गुणस्तरीय सेवाप्रवाहमा प्रभावकारीता अभिवृद्धि गर्ने।
अपेक्षित प्रतिफल	आयुर्वेद चिकित्सालयको सेवा विस्तार तथा सेवाप्रवाह व्यवस्थित भै सेवाग्राहिहरूले गुणस्तरीय आयुर्वेद सेवा प्राप्त गरेका हुनेछन्।
सन्चालन प्रकृया	संचालन गर्ने निकाय: प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्सालय, लखनपुर, झापा संचालन विधि: चिकित्सालयलाईआयुर्वेद चिकित्सालय संचालन खर्चमाबिनियोजित रकम मध्येबाट चिकित्सालयले तपशील बमोजिम गर्ने। श्रावण महिना भित्र चिकित्सालयको अस्पताल संचालन खर्च सम्बन्धी आवश्यकता पहिचान गर्ने। आवश्यकता पहिचान पश्चातभाद्र महिना भित्रअस्पताल संचालन खर्च सम्बन्धी बजेट बाँडफाँडकोकार्ययोजना आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा विभागसंगको समन्वय एवं परामर्शमा अनिवार्य रूपमा स्वीकृत गराउने। स्वीकृत कार्यक्रम तथा बजेट बाँडफाँड कार्ययोजना बमोजिम प्रचलित ऐन नियमको परिधी भित्र रहि बजेट कार्यान्वयन गर्ने। बजेट कार्यान्वयन सम्बन्धी त्रैमासिक प्रगति प्रतिवेदन अनिवार्य रूपमा आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा विभागमा पठाउने। कार्यक्रमकोअनुगमन तथासमन्वय आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा विभागबाट हुनेछ।

बजेट बाँडफाँड	विभागसंगको समन्वय एवं परामर्शमास्वीकृत बजेट बाँडफाँड कार्य योजना बमोजिम ।
सन्दर्भ सामाग्री	कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्ययोजना, मापदण्ड तथा अन्य प्रचलित ऐन नियम ।

अनुसूचीहरू

अनुसूची - १

पंचकर्म (पूर्वकर्म) सेवा सम्बन्धि फाराम

१. नाम, थर:
 २. उमेर:
 ३. लिङ्ग:
 ४. ठेगाना: महा/उप/नगरपालिका/गाउँपालिका वडा नं.
 ५. पेशा:
 ६. सम्बन्धित बिरामी वा अभिभावकको दस्तखत:
 ८. कार्यालय प्रयोजनको लागि (२ प्रति मध्ये १ प्रति सेवान्नाहीलाई)
- (क) मूल दर्ता नं.
- (ख) सहायक रजिष्टर दर्ता नं.
९. सेवा: पूर्वकर्म)स्नेहन र स्वेदन(, शिरोधारा, प्रतिमर्स नश्य कर्म तथा अन्य सेवाहरू ।

अनुसूची -२

स्वेदन कर्मको लागि आवश्यक द्रव्यहरू

प्रायशः पातहरूको प्रयोग गरिन्छ र फल, बोक्रा, जरा वा काण्डको पनि प्रयोग गर्न सकिन्छ ।

सिमल (निर्गुण्ड)	पुनर्नवा	गहत	दशमूल	बृहत पंचमूल
लघुपञ्चमूल	गुर्जो	तण्डुल (चामल)	शीतल चिनी (शिग्रु)	तितेपाती
बरुण (सिप्लिगान)	एरण्ड	अर्क (आंक)	तिल	सिस्नु आदि

अनुसूची -३

निःशुल्क विशेष स्वास्थ्य सेवाको प्रयोजनको लागि भरिने फारम

१. नाम, थर:

२. उमेर:

३. लिङ्ग:

४. ठेगाना: महा/उप/नगर/गाउँपालिका वडा नं.

५. पेशा:

६. सम्बन्धित बिरामी वा अभिभावकको दस्तखत:

७. सेवाको किसिम:

(क) जेष्ठ नागरिक (ख) स्तनपायी आमा

८. कार्यालय प्रयोजनको लागि (२ प्रति मध्ये १ प्रति सेवाग्राहीलाई)

(क) मूल दर्ता नं.

(ख) सहायक रजिष्टर दर्ता नं.

सि.नं.	मिति	सेवाको किसिम	औषधिको नाम	फायल	ग्रा/.मि.ग्रा	पुनरावृत्ति मिति	विरामीको दस्तखत	दस्तखत।औषधि वितरण शाखा(

सिफारिश गर्ने स्वीकृत गर्ने

उपचारमा संलग्न स्वास्थ्यकर्मी संस्था प्रमुख

नाम: नाम:

पद: पद:

दस्तखत: दस्तखत:

२. औषधि व्यवस्थापन

१ (औषधि खरिद

औषधि खरिद गर्दा सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ तथा सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ बमोजिम खरिद एकाइ गठन गरि प्रचलित आर्थिक ऐन नियम बमोजिम गर्नुपर्ने छ।

क (बिनीयोजित बजेटबाट ऐन नियमको परिधि भित्र रही तोकिएका औषधिहरू खरिद गर्नुपर्ने छ।

ख (औषधिको खर्च -औषधिको आम्दानी खर्चको अभिलेख छुट्टा छुट्टै सहायक जिन्सी खाता खडा गरी खर्च व्यवस्थापन गर्नुपर्ने छ। यसरी राखिएको अभिलेख भण्डारको अभिलेख र उपचार रजिष्टरको अभिलेखसंग भिडेको हुनुपर्ने छ।

अनुसूची -७

औषधि गुणस्तर सम्बन्धि व्यवस्था

सम्बन्धित निकायबाट हालसालै नविकरण गरी अद्यावधिक भएको उत्पादन अनुज्ञापत्रतथा बजारविक्री बितरण प्रमाणपत्र संलग्न हुनुपर्ने। गुणस्तरपरिक्षणका लागि कम्तिमा BAMSवा सो सरहको अध्ययन गरि नेपाल आयुर्वेद चिकित्सा परिषदमा दर्तावाला चिकित्सक, कार्यालय प्रमुख र एक जना आयुर्वेद विषयको प्राविधिक रहने गरि गुणस्तर परिक्षण समिति गठन गरि परिक्षण गराउने।

क) चूर्ण औषधिहरूको निम्नानुसार परीक्षण व्यवस्था गर्ने:

क्र. स	औषधिको नाम	तौल	रूप/वर्ण	स्पर्श	रस	गन्ध	एकरूपता	कैफियत

प्रत्येक व्याचको स्वीकृति प्राप्त औषधि परीक्षण प्रयोगशालाबाट Microbia l Test पूरा गरेको)Comp l y(प्रमाणपत्र संलग्न हुनु पर्ने।

(ख) गुग्गुलु/वटी औषधिहरूको निम्नानुसार परीक्षण व्यवस्था गर्ने:

क्र. स.	औषधिको नाम	तौल प्रति वटि	रूप/वर्ण	स्पर्श (Hardness)	एकाई तौल (Fineness)	रस	गन्ध	एकरूपता	कैफियत
		प्रति बट्टा							

(ग) भष्म/पिष्टी औषधिहरूको निम्नानुसार परीक्षण व्यवस्था गर्ने:

क्र. स.	औषधिको नाम	तौल	स्वरूप (form)	रूप/वर्ण (co l our)	रेखापूर्णता	वारितर	निश्चन्द्रिका	रस	गन्ध	कैफियत

(घ) मलहम एवं तैल औषधिहरूको निम्नानुसार परीक्षण व्यवस्था गर्ने:

क्र.स	औषधिको नाम	तौल	रूप/वर्ण (co l our)	स्पर्श (smoothness)	सान्द्रता	गन्ध	एकरूपता	कैफियत

अनुसूची -८

अत्यावश्यक आयुर्वेद औषधि तथा अन्य खरिद र जिन्सी अद्यावधिक गर्दा भर्नुपर्ने खपत विवरण फारम

क्र.स.	औषधिको नाम	औषधिको मासिक खर्च विवरण		औषधि हस्तान्तरण गरेको संस्थाको संख्या	कैफियत
		परिणाम	इकाइ		
१.					
२.					

अनुसूची-९

औषधिको मौज्जात विवरण फारम

क्र.सं.	औषधि को नाम	औषधि प्राप्तिको श्रोत/कार्यक्रम								औषधि को जम्मा परिमाण	इकाई तौल खुल्ने गरीके.जी /ग्राम/फाईल	कै फियत
		गतआ.व. को बाँकी मौज्जात	आयुर्वेद विभाग बाट प्राप्त	अत्यावश्यक आयुर्वेद औषधि खरिद	अन्य बाट औषधि खरिद/प्राप्त	जेष्ठ नागरिक स्वास्थ्य प्रवर्धन सेवा	स्तन पायी आमा तथा शिशु सेवा	पञ्चकर्म)पूर्व कर्म (को लागि औषधि खरिद	दातृ निकायबाट प्राप्त औषधि			

अनुसूची -१०

नागरिक आरोग्य सेवा केन्द्र तथा नागरिक आरोग्य अभियान संचालन गर्ने अभियानकर्ता:

कम्तिमा AAHW वा सो सरहको अध्ययन गरि आयुर्वेद चिकित्सा परिषदमादर्ता भएको।

उमेर: १८ वर्ष पुरा भई ६० वर्ष ननाघेको।

कार्य विवरण:

प्रत्येक महिनाको कार्य तालिका बनाई त्यसको आधारमा कार्यहरू सम्पादन गर्ने।

जिल्ला मार्फत प्राप्त नागरिक आरोग्य अभियानसंग सम्बन्धित पुस्तक, पम्पलेट, ब्रोसर तथा हाते पुस्तिका लगायतका सूचना मूलक सामाग्रीहरू सम्बन्धित व्यक्ति, समुदाय तथा विद्यालयमा वितरण गर्ने।

नागरिक आरोग्य समिति र समूह समेतको सहयोगमा विद्यार्थी, शिक्षक, जनप्रतिनिधि, नागरिक समाज लगाएतको सहभागितामा नागरिक आरोग्य अभियान संचालन गर्ने। उक्त अभियानमा विभागबाट प्राप्त भएको प्रश्नावलीहरूका आधारमा समुदायको तथ्याङ्क संकलन तथा जीवनशैली परिक्षण गर्ने।

स्वस्थ जीवनशैली, योग तथा जडिबुटी सम्बन्धी जानकारी स्थानीय विद्यालयलाई दिने।

नागरिक आरोग्य अभियान सञ्चालन भएको स्थानीय तहमा भएका स्वास्थ्यसंग सम्बन्धित संघ सस्था र वडा कार्यालयहरूसँग समन्वय गर्दै अभियान मूलक कार्यक्रममा सहभागिता जनाउने।

स्थानीय रुपमा वा जिल्लामा क्रियाशील योग समुहको सहयोगमा वृहत योग साधना तथा ध्यान शिविर अवश्यकता र माग अनुसार सम्बन्धित वार्ड/पालिकाको समन्वयमा संचाल नगर्ने ।

सम्पादित कामको संक्षिप्त प्रतिवेदन सम्बन्धित वार्ड/पालिकाको पत्र सहित जिल्लामा पेश गर्ने ।

जिल्ला स्तरीय आयुर्वेद संस्था तथा पालिकाले तोके बमोजिमका आयुर्वेद सेवा कार्यक्रम तथा अन्यकार्यहरू गर्ने ।

अनुसूची - ११

क्र.सं.	साविकका अं.आ.औ / जि.आ.स्वा.के.	नागरिक आरोग्य सेवा केन्द्र संख्या
१	मोरड	५
२	झापा	६
३	इलाम	३
४	सनुसरी	४
५	ओखलढुंगा	५
६	तेह्रथुम	३
७	सोलुखुम्बु	३
८	खोटाङ	४
९	ताप्लेजुङ	४
१०	उदयपुर	३
११	पाँचथर	३
१२	संखुवासभा	४
१३	भोजपुर	४
१४	धनकुटा	३
१५	सप्तरी	६
१६	सिराहा	५
१७	धनुषा	५
१८	महोत्तरी	६
१९	सर्लाही	५
२०	रोतहट	६
२१	वारा	५
२२	पर्सा	५
२३	दोलखा	४
२४	रामेछाप	४
२५	सिन्धुली	४
२६	काभ्रे	४
२७	सिन्धुपाल्चोक	४
२८	रसुवा	३
२९	नुवाकोट	४
३०	धादिङ	५
३१	चितवन	३
३२	मकवानपुर	५

क्र.सं.	साविकका अं.आ./ जि.आ.स्वा.के.	नागरिक आरोग्य सेवा केन्द्र संख्या
४१	मुस्ताङ	३
४२	पर्वत	३
४३	स्याङजा	४
४४	म्याग्दि	३
४५	बागलुङ	३
४६	नवलपरासी)सुस्तापूर्व(	२
४७	नवलपरासी)सुस्ता पश्चिम(	०
४८	रूपन्देही	४
४९	कपिलवस्तु	५
५०	पाल्पा	३
५१	अर्घाखाँची	४
५२	गुल्मी	४
५३	रूकुम पूर्व	०
५४	रोल्पा	४
५५	प्युठान	४
५६	दाङ)तुलसीपुर(	६
५७	बाँके	४
५८	वर्दिया	४
५९	सुर्खेत	५
६०	दैलेख	५
६१	रूकुम)पश्चिम(	४
६२	सल्यान	४
६३	जाजरकोट	४
६४	जुम्ला	३
६५	हुम्ला	३
६६	मुगु	३
६७	कालिकोट	५
६८	डोल्पा	३
६९	कैलाली	४
७०	कञ्चनपुर	३
७१	डडेल्धुरा	३
७२	डोटी	३

३३	भक्तपुर	३	७३	बझाङ	५
३४	ललितपुर	४	७४	वैतडी	४
३५	काठमाण्डौ	४	७५	दार्चुला	४
३६	गोरखा	५	७६	अछाम	५
३७	लमजुङ	३	७७	बाजुरा	४
३८	तनहुँ	४			
३९	कास्की	३			
४०	मनाङ	२			